

Verū non placet, sed dicendū est id votum validū esse, minimē tñ impleri posse, donec manifestatū vxori, ipsa approbet: quare nec vir absolutē vouens peccabit, nisi expressē intenderet se obligare contra vxoris voluntatē: tñ enim peccaret, & votū esset irritū.

Probat, quia similis est ratio de hoc voto, ac de illo, quo religiosus se obligat ad rem sibi prohibita, quā absq; superioris beneplacito exequi nequit: quale esset votū peregrināticiū enim peccaret, & votū esset irritū. Probat, quia similis est ratio de hoc voto, ac de illo, quo religiosus se obligat ad rem sibi prohibita, quā absq; superioris beneplacito exequi nequit: quale esset votū peregrināticiū enim peccaret, & votū esset irritū. Probat, quia similis est ratio de hoc voto, ac de illo, quo religiosus se obligat ad rem sibi prohibita, quā absq; superioris beneplacito exequi nequit: quale esset votū peregrināticiū enim peccaret, & votū esset irritū.

Secundū inferi neutri cōiugi absq; alterius cōsensu licere habitū mutare: v.g. indui vestibus tertij ordinis D. Præcise. Quia horrorem generat, ac subinde obligationi reddēdū debitu nocet. Itē Rosel. votū 2. n. 9. Sylu. votū 5. q. 1. sine. Nauar. sum. c. 12. n. 62. Quare

nec licebit viro vestibus eremitæ indui, absq; vxoris cōsensu: nec similiter vxori vestibus mulierū, quas vulgo beatas appellamus, quas vestes huiusmodi coniugatos dedecet, horrosq; in altero coniuge causa sunt.

Tertio inferitur excusari à ieiunio Ecclesiæ cōiugem, qui aliter vxori suę reddere debitū non potest. Quia sicut ieiunium non impedit opera necessitatis, & subinde non obligat eū, qui ieiunando mun⁹ suū obire nequit: ita nec opus obligationis, quod est hoc, tñ vel maximē q̄ non reddere, est in præiudiciū tertij. Insuper, quia cū duo concurrat præcepta incompatibilia, alterum, humanū abstinentiæ, alterū verò, naturale diuini, ut iustitię, pertinens, reddendi debitū: hoc tanquā fortius prævalere debet. Ita docet Cai. sum. verb. ieiunium. c. 3. de personis, quas obligat ieiunium §. excusantur infirmi, ad finem & ibi Arnallia n. 4. Medina. c. de ieiunio q. de his qui ad ieiunia tenentur, in 1. causa excusante, vers. ad hanc causā. Nauar. sum. c. 21. Hispanie. n. 17. La tinē. n. 16. Ledef. 2. p. 4. q. 17. ar. 3. fo. 2. col. 2. §. præterea in hoc art. Angles florib. 1. p. q. 6. de illis qui ieiunare tenentur, diff. 12. Valentia 2. 2. disp. 9. q. 2. puncto 5. §. necessitas excusans. Eman. Sa sum. verb. ieiunium §. excusati à ieiunio. Capua 1. p. de cil. lib. 2. c. 37. nu. 52. Philarc. de officio Sacer. to. 1. p. 2. lib. 5. c. 25. §. cause ob quas, in 2. causa. Cañed. sum. sacram. de matr. c. 8. n. 71. in cōmēto, vbi bene addit in hoc euentu teneri virū nō ieiunare. Quia fortius est vinculu iustitię, cui tenetur satisfacere. Nec admittendā credo modo rationē Lud. Lopez 2. p. instr. c. de ieiunio c. 11. ad finē, vbi dicit tñc verū esse excusari ex hac causa virū à ieiunio, quādo nisi diē illa ieiunij, qua debitum signis petit vxor, vir reddat, patietur ipsa incōtinētia periculū, aut ægre feret, aut suspicabitur virū amore alio turpi captū esse: secus si precibus, & verbis blandis possit ipsa auertere. Cæterū hanc moderationem admitto, vt tñc non teneatur vir soluere ieiunium: at potest vtq; soluere, nec tenetur ratione ieiunij obseruādi auertere vxorem à debiti petitione, licet possit: licuti nō tenetur faber diues ab opere fabrilij quo ad sustentationem minimē indiget, diē ieiunij cessare, quō ieiunium seruare possit. In telligēda tñ hec causa excusans à ieiunio est, quādo vir notabiliter redderet impotē, moderate reddēdum, non enim excusabitur si tantillum debilitetur. Ius enim habet ad hoc coniux: vt dixi. n. 5. Quare aberrat viri ex illi mātēs te à ieiunio excusari, vt fortiores sint ad copulā maritalē. Nā (vt dixi. n. 6.) non tenet vir vi calidis vt potentior sit ad copulā.

10

ac

ac proinde minus poterit ieiunium ea de causa soluere. Quod intelligo, nisi vxori periculū incontinentię imminet, nisi vir ad copulam frequentiore poterit efficiatur. Lex enim charitatis tunc obligans (vt dixi eo. num. 6.) potentior est precepto Ecclesiastico.

Quartū inferitur excusari vxorē à ieiunio ratione cōseruādi amorē mariti erga ipsam: vt ieiunās nequit satis placere viro, à quo minus quā par est, amatur, aut despicitur, q̄ pallida, deformisq; reddatur. Quia est damnū notabile, estq; valde necessarius ad vitā coningalem quietē traducendam, mutus coniugum amor. Sic Cai. Arm. Nau. Angles, Philarcus, Emmanuel Sa num. præceden. relati. Ledef. 2. p. 4. q. 17. ar. 2. dub. 7. fo. 2. col. 3.

Quintū inferi dē dicendū esse de fœmina nubere volenti, si enim ieiunio de formis efficiat, itavt difficilios multo nubat, excusabit à ieiunio. Id enim notabile dānū cōsetur. Sic Lud. Lopez 2. p. instr. de ieiunio. c. 11. ad fin. Tandem dubitabis, An idem censendū sit, nempe vxorē à ieiunio Ecclesiæ excusari, ob viri præceptū soluere iubētis? Pars enim negatiua suaderi videtur. Quia potius est Ecclesiæ obedire, nec vir dominū habet in vxore quoad præcepta Ecclesiæ, sicut habet quoad ieiunia, ad quæ sua sponte vouendo se altrinxit. Sed dicendū est, ob solā præceptū viri minimē excusari: vt clare probat ratio proposita. Verū si notabiles discordia oriatur inter ipsam, & virū, nisi ipsi obtemperet:

DISPUTATIO QUARTA.

An coniuges ad cohabitationem, & ad mutuū sibi præstanda alimenta teneantur?

SUMMARIVM.
Vot quæstiones sint disputanda? num. 1.
Coniuges tenentur iure diuino in eadem domo, mensa, & lecto esse. num. 2.
Hæc obligatio oritur ex matrimonij natura. Et an possit pacto tolli? num. 3.
An sit naturalis hæc vis & fœmina cohabitatio? num. 4.
An possint coniuges mutuo cōsensu esse separati: indexq; id permittere debeat? num. 5.
An index Ecclesiasticus possit cogere innocatū seculari auxilio ad cohabitandum? num. 6.
An possit pterq; index compellere ad cohabitandum, & reddendum debitū? num. 7.
An possit index Ecclesiasticus procedere contra laicum detinentem vxorem alienam? num. 8.
An possint coniuges se mutuo vendicare? num. 9.
An possit filius agere contra patrem detinentem illius vxorem? num. 10.
An vxor teneatur sequi virū, & de cōtra? valeatq; cōtraria cōsuetudo, aut pactū n. 1. remissio.

tunc aliqui dicunt posse soluere ieiunium, saltem accedente proprij Sacerdotis dispensatione. Ita Innoc. rubrica de obseruat. ieiun. no. 1. & ibi Abbas nu. 8. Sylu. verb. ieiunium. q. 9. dicto 8. §. 2. vbi Tabiena. q. 20. §. 2. 1. Abul. c. 6. Marti. q. 149. Capua. p. 1. de cōsuet. lib. 2. c. 37. n. 53. Addit Abulensis si nodū obventa dispensatione oriretur magnū viri scādalu, cā expēdādā non esse. Quia charitas ieiunio præterēda est: vt ait D. Hieron. & habetur. c. non mediocriter, de consecr. d. 5. Cæterū verius est, absolutē fas esse vxori ea de causa ieiunium soluere. Quia mutuos amor coniugū illi antepōndus est: vt proximē dixi ex D. Hieron. Item, quia positia præcepta non obligat cū scādalo. c. nihil cum scādalo de prescript. Ita docet Medina. c. de ieiunio. q. de his qui ad ieiunia tenentur, in prima causa excusante, vers. ad eandem causam. Nauar. sum. c. 21. Latinē. n. 19. Hispanie. n. 20. Ledef. 2. p. 4. q. 17. ar. 3. fol. 203. col. 2. §. præterea in hoc articulo. Vigner. lib. instr. c. 7. §. 3. vers. 2. sine. Angles florib. 1. p. de ieiunio. q. 6. de illis, qui tenentur ieiunare. diff. 12. Palacios 4. d. 15. disp. 8. post 4. concl. fo. 120. vers. deniq; si discordia. Lud. Lopez 2. p. instr. de ieiunio. c. 11. ad fin. Philarcus de officio Sacer. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 25. §. quod ieiunia: qui bene hoc temperat cū Palacios proxime citato, nisi in cōtemptum ieiunij Ecclesiastici id præcipere maritus. Tunc enim vita potius exponenda est, quā ieiunium omittendum.

DISPUTATIO QUARTA.

An coniuges ad cohabitationem, & ad mutuū sibi præstanda alimenta teneantur?

Verū possint cōiuges esse diuini separati? Et qualis mora sit diuina? valeatq; statuti vt possint? n. 1. 2. & explicatur ibi. c. 1. de cōiug. lepe. An liceat viro peregre proficisci, relictæ alicuius negotij gerendū nam. 1. 2. Teneatur ne vxorē secū proficisci poterit deserere? nu. 1. 2. & ibi explicatur. c. quod super de voto. An coniuges possint votum peregrinationis mutere? Et an sint in hoc potest? Et tale votū si sit iure irritum? num. 1. 2. Quid in voto mariti in subditū terra sanctæ eundem, vel illuc causa deuotionis eundem? n. 6. Quid de simili voto vxoris? num. 17. An vxor teneatur operari viro, vel ad aliqua obsequia ipsi præstare? n. 1. 2. post quæ inuenies summaria, quæ desiderantur.
E Gimus de obligatione reddēdi debitum ingenere: & cum ex ea oriatur cohabitandi obligatio: rectus ordo expōscit vt de ea hic sermo habeatur, simulq; de obligatione de mutuo alendi cōiugib; in cōiugib;.

De hac igitur est praefens disputatio : & sequens qualiter haec obligatio cesset ad dotem non solutam. Duplex est agitata questio. Prior, de obligatione coniugii ad cohabitandum. Posterior, de obligatione ad se alendum.

Questio prima. An teneantur coniuges simul habitare? Prima conclusio. Teneantur coniuges iure naturali, ac diuino simul habitare. Conclusio ab omnibus admittitur. Et constat, quia non minor est obligatio cohabitandi, quam reddendi debitum, sed ex hac oritur, & ex ipsa matrimonij natura (vt probabimus. nu. seq.) sed haec est ex iure naturali, & diuino: ergo & illa. Insuper, quia Alex. III. c. 1. & 2. de coniug. leprosi. hanc obligationem cohabitandi probauit ex illo Genes. 2. *Erunt duo in carne vna.* & ex illo Matth. 5. *Omnis qui dimiserit uxorem suam excepta fornicationis causa, facit eam uxorem suam.* ita clare sentit hanc obligationem ex iure ipso naturali, ac diuino oriri. Haec autem obligatio non tantum est in eadem domo habitandi, sed etiam ad eandem mensam accubendi, in eodemque thoro iacendi. Vt bene docet Antonius cucus lib. 5. instit. maiorum tit. 11. n. 125. & experientia ipsa testis est: id enim ad perfectam coniugum vnionem exigitur, & ad intensissimam ipsorum amicitiam.

Secunda conclusio. Cohabitandi obligatio oritur ex ipsamet contra tractu coniugalis natura. Constat ex particula illa in matrimonij definitione posita, in diuidua vitae consuetudine retinens. Praeterea, quia natura ipsa inclinans ad maris & feminae coniunctionem, ad propaganda sobolem, inclinans ad eorum cohabitationem, vt soboles ipsa comodo diu's educetur: ergo cum contra tractus coniugalis ipsa natura inclinationem in obligationem deducat, cohabitandi obligatio ex ipsa matrimonij natura oritur. Vtrum autem possit iniri pactum de non cohabitando, dum matrimonium ipsum celebratur? dixi lib. 5. disp. 10. nu. 5.

Tertia conclusio. Coniugalis cohabitatio est homini naturalis: id est, ex naturali propensione, & inclinatione dimanans. Haec conclusio docet Arist. 8. Ethic. c. 12. his verbis. *Viro & uxori secundum naturam amicitia videtur inesse, homines enim coniugium subeunt, non solum procreationis, sed eorum etiam gratia, quae ad ipsam coferunt vitam officiaque; ceterum sunt diuersa, atque alia viri, alia sunt uxoris, opera itaque sibi mutuo ferunt.* Eandem docent D. Thab. le. 12. in commento, lit. T. & Abul. c. 19. Matth. q. 45. Et probat 1. ex ratione ipsa Aristotelis, quia natura ipsa coniugibus diuersa munia impertiens, ex ijs quae ad vitam humanam traducenda necessaria sunt, hanc coniugalis societatis scopum indicat esse naturalem: masculis enim

rebus forensibus, & externis occupari tribuit; feminis autem, domesticis. Cum enim viri & foemina simul vtrique; rebus indigeant, signum aperum est, naturaliter inclinari eos ad illam vitam societatem, & cohabitationem, per quam ea mutua obsequia sibi exhibere possint. Secundum, quia viri vt prudentiores, est, uxorem consilij inopem dirigere: vxoris autem, viro in rebus domesticis famulari: quod multum obsequiū nequit diu, & suauiter impendi, absque indiuidua vitae consuetudine: ergo ad eam reuendendam natura ipsa rationalis inclinatur. Tertium, quia propagatio, & comoda proles educatio, ad quam natura ipsa inclinatur, matrimonijque vinculum instituit, esse nequit seclatim paratum cohabitatione. Cum enim filius apud vtrique patrem educandus sit, nec comode educari, nec institui potest, illis non cohabitantibus, cum varijs rebus proles indigeat, quarum altera feminis, altera autem viris propriae sunt. Tandem, quia verba Adami statim ac mulier de eius costa producta fuit, eius naturalem propensionem significant, nempe Genes. 2. *Propter hanc relinquet homo patrem, & matrem, & adheret uxori suae.* Quae verba de adhesionem per simultaneam habitationem, intelligit D. Thom. ad Ephes. 5. le. 10. & Abul. c. 19. Matth. q. 23.

Quarta conclusio. Possunt coniuges mutuo consensu separari quoad thorum, probat ex 1. ad Corint. 7. *Nolite fraudare ad inuicem, nisi ex consensu ad tempus vt vacetis orationi.* Et ex D. August. & refertur. c. quod Deo. 33. q. 5. ibi, *Tantum sanctius inter vos coniuges manebatis, quanto sanctorum ac ceterorum placita seruabatis.* Et ex D. Greg. & refertur. c. sunt qui 27. q. 2. vers. si vero, ibi, *si vero vtrique conueniat continere vitam ducere, hoc quis audeat accusare?* Sic Sotus 4. d. 27. q. 1. art. 4. vers. at vero contra mortem. Hoc tamen debet intelligi duplici moderatione. Altera est, dummodo legitima aditus causa, vt amor continentiae seruanda; seuus quando odio, aut indignatione ducti coniuges, communi consensu separantur. Altera, ne patiatur vterque, aut alteruter incontinentiae periculum. Vtraque moderatio colligitur ex testimonio D. Pauli 1. ad Corint. 7. proxime adducto, & causi enim iusta significator in illis verbis. *Vt vacetis orationi.* Ne sit incontinentiae periculum, in illis, *Nisi forte de consensu ad tempus, ceterum reuertimini in id ipsum, ne reuertat vos Satanus propter incontinentiam vestram.* Et docet Host. c. veniens. n. 1. de regular. vbi Ioan. And. n. 9. Anton. n. 10. Cardin. f. ne. Abul. nu. 6. Quare iudex Ecclesiasticus nullo modo permittere debet coniuges iuuenes separatos esse ob incontinentiam periculum. Vt bene tradunt Abb. c. 1. n. 7. de coniug. leprosi.

& ibi Alex. de Neuo. nu. 6. Potestque ex officio propter hoc periculum compellere vtrique. Vt tradit id Abb. c. ad id quod. n. 3. de spofal. (Quod autem vtra commone consensu voto se altrinxerit coniuges, ad quid teneat, & an possint refili reddi eadem est hoc lib. disp. 35. a. n. 8.) Et licet iudex non compellat, lex charitatis obligat coniuges, vt alteri in hoc piculo consilio subueniat: quauis propter illius consensum, non violat iustitia.

Quinta conclusio. Potest iudex Ecclesiasticus censuris, & inuocato seculari auxilio, coniuges ad cohabitandum compellere, & vi adducere coniuges, qui separatum est. Probatur ex c. literas, ad finem, de restit. spofal. ibi, *ad restitutionem plenariam debet Ecclesiastica censura compelli.* Et docet ibi Abb. n. 29. & c. de uerf. coniug. Decius. l. 2. n. 74. vers. 3. fallit. ff. de regul. iuris. Prepos. c. 1. n. 6. & ibi Alex. de Neuo. n. 18. de spofal. Brunel. de spofal. c. cel. 1. n. 8. Couar. 4. decr. 2. p. c. 7. in princ. n. 1. Ant. Cucus lib. 5. instit. maior. tit. 11. n. 126. Matie. lib. 5. Rec. tit. 1. rubri. glos. 1. n. 90. Enriqz lib. 1. de matr. c. 16. n. 3. fi. Lu. Lopez 2. p. in l. ruc. de matr. c. 54. ad fi. Idemque dicendum est, si alter coniugum in eodem thoro, & mensa renuat esse. Vt bene tradit Anto. Cucus ibid.

Imo si de valore matrimonij minimè sit controversia, potest etiam iudex secularis ad id compellere. Quia quauis ex ratione, quia matrimonium est sacramentum, sit res spiritualis, & fori Ecclesiastici, tamen quia ratione contra tractus est quidam ciuilibus, potest etiam iudex secularis coniuges ad mutua fide seruanda compellere. Sic Glos. c. non est, de sponsal. verb. vxores, ibi, *Per officium iudicis, vel Episcopi loci.* Et ibi Abb. n. 6. Prepos. nu. 9. Ioan. And. addit ad specul. tit. qui filij sint legitimi. §. vnico, lit. G. verb. praedicial. Anton. c. illud. n. 10. de spum. Couar. 4. decr. 2. p. c. 7. initio. n. 3. Burfat. conf. 207. fi. vol. 2. Matiezo lib. 5. Recop. tit. 1. rub. glos. 1. n. 92. Potest etiam iudex Ecclesiasticus compellere coniuges ad reddendum debitum: vt constat ex c. ex publico, de conuers. coniug. vbi Abb. n. 3. reade aduertit id similiter posse iudicem seculari, vbi valor matrimonij est certus: ob rationem di. 8am.

Potest etiam iudex Ecclesiasticus contra laicum coniugis alieni detorem ne cohabitaret, ius dicere, quauis de matrimonij valore lis minimè sit. Constat ex c. non est, de spofal. vbi Rex Anglorum, qui laicus erat, cogitur à iudice Ecclesiastico per censuras, vxorem viro restituere. Et aduertit ibi Abb. n. 3. & Alex. de Neuo. nu. 8. Quia ratione spiritualitatis repetere in matrimonio, pertinet ad fori Ecclesiasticum contra laicos procedere spoliantes coniuges.

Vtrum autem possit maritus vxorem ab alio detetam vdicare? negat Ioan. And. add. ad specul. tit. qui filij sint legit. §. vnico, liter. G. verb. praedicial.

Calder. c. non est, de spofal. & multi alij, teste Abbate ibi. n. 6. idem Ant. ibi nu. 11. & c. illud, de presump. n. 10. Ductur, eod. q. vxor non fit in potestate viri, sicut filius est in patris potestate. l. si vxor. C. de codit. insert. At verius est, posse vdicare adiecta causa iuris canonici, & diuini. Quod optime explicat Abb. c. illud. n. 10. de presump. sic. Vedicatio proprie non coepit nisi habenti dominium verum. l. in re, in prin. cip. ff. de rei vdic. vnde liberas personas hac aditione vdicare non possumus, nisi adiecta causa illius iuris, quo sunt in potestate nostra. Nam per adiectionem illius causae denotatur non esse absolutam venditionem verumque dominium, sed potestatem iure expresso coepetere. Et hac ratione pater filium, ciuitas ciuem, religio monachum dicat. Quia igitur vxor licet aequalis sit viro quoad debitum coniugale, est tamen iure diuino sub illius potestate, in quantum non habet potestatem sui corporis, sed vir. 1. ad Corint. 7. est etiam in viri potestate quoad gubernationem, & obsequia domestica Genes. 3. *Sub viri potestate eris.* appellaturque; penè familia viri. c. haec imago, & c. mulier 33. q. 5. potest à viro non simpliciter vendicari quasi serua, sed adiecta causa iuris diuini, & canonici, quo mulier sub sua potestate est. Ita docent Abb. eo. c. illud. n. 10. & c. non est. n. 6. de spofal. vbi Alex. de Neuo. n. 14. Prepos. n. 9. Couar. & Matiezo. n. 7. allegati. Anton. Cucus lib. 5. instit. maior. tit. 11. n. 151. Et similiter dicendum est, posse maritum ab vxore vendicari, adiecta causa iuris diuini, & canonici, qui potestatem habet in viri corpus, teneatque; vir cohabitare, & illi assistere: vt probauimus num. 2. Sic Abbas. d. cap. illud num. 10.

Et quauis lis inter patrem, & filium phibita sit. l. lis nulla. ff. de iudicij. l. 2. tit. 2. p. 3. At potest filius familias agere contra patrem repetendo propriam vxorem. Probat aperte. c. non est, de sponsal. vbi cogit Rex Anglorum restituere vxorem filio repetenti. Atque; ita aduertunt ibi Abb. n. 2. Alex. de Neuo. n. 5. Prepos. n. 4. Couar. Matiezo. Anton. Cucus num. praecedenti allegati.

Ex dictis inferitur primum, teneri vxorem ad committendum virum alio mutando domicilium. De qua re, & an valeat contra tractus consuetudo, vel pactum in ipso matrimonio contra tractum initium; & an aliquando vir teneatur committi vxorem: late disputata lib. 1. tota disp. 40. & sequenti.

Secundò inferitur, quauis vir possit medico tempore, non tamen posse diuitius abesse. Quia lex diuina obligat ad cohabitandum. Insuper constat ex c. 1. de coniug. leprosi. ibi, *Cum vir, & vxor, vna caro sint, non debet alter sine altero diuitius esse.* Hanc autem diuturnam moram explicant Host. eo. c. 1. n. 2. super verb. diuitius, & ibi Ioan. And. n. 6. Anchar. n. 5. esse, donec iudex requisitus ab al-

tero coniuge, vel ex officio ob incōtinentia periculū cogat ad cohabitacionem. Ceterū dīcendū est, id verū esse in casu illius textus, scilicet, quādo cōiū sanus a leproso timore infectionis recedit, extra eū tñ casum, arbitrio prudentis cōsideratis absentia causis, & incōtinētia periculo id definiendū esse. Cūm eo. c. r. tempus minimē definiatur. arg. c. de causis, de offi. deleg. & l. ait Prator. ff. de iure delib. atq; ita docent Glof. eo. c. r. verb. diutiū, vbi Abb. n. 7. Præpos. n. 3. Alex. de Neuo. n. 6. Astēsis. 2. p. sum. lib. 8. tit. 10. ar. 2. q. 6. Menoch. de arbit. lib. 2. centuria 5. casu 456. n. 1. Nec valet statutum, aut cōsuetudo, vt viri diutiū sine vxore sint. Quia iuri diuino cohabitacionē præcipiēti aduersantur. Quod clarē significat Alex. III. e. r. de coniug. leprof. vbi præmissa hac cōsuetudine, subdit, *Quoniam igitur cum vir & vxor una caro sint, non debet alter sine altero diutiū esse.* Et ita docent ibi Anton. n. 4. Alexand. de Neuo. nu. 3. Præpos. num. 3.

Permissum tamen est viro, diu abesse ex causa iusta: vt si Princeps ad bellum conuocet, vel ad familiæ gubernationem, & rem familiarem tuendā id necessariū sit. Quia in eo euentu vxor est irrationabiliter inuita, atq; ad eū vir nō tenetur illi morem gerere, subeundo bonerū iacturam, aut præbendo se Regi inobediētē. Præterea, quia coniuges in ipso matrimonij cōtractu pollicentur sibi mutuum obsequiū, & operarum cōmunionem, quantum ad economiā, & propriā domus gubernationem, & ad hoc tendit societas coniugalis. Ergo quoties viri prudentis arbitrio, ad familiæ gubernationē, & rei familiaris necessitatem, exigitur diuturna illa absentia, nō debet censori irrationabilis, & illicita. Sic Sotus. 4. d. 32. q. vnica, ar. 3. ad 1. vers. ar. verō: & lib. 7. de iust. q. 3. ar. 1. vers. an verō. Nauar. sum. lat. c. 16. n. 32. vers. tertio. Manuel. 2. to. sum. c. 90. n. 7. Addit autem optime Sotus illo art. 3. ad 1. vxorem absque viri licentia non posse abesse. Quia nec militiæ, nec alijs negotijs idonea est.

Vtrum autē teneatur vir secū deferre vxorē illū comitari volentē? videtur pars affirmatiua probari clarē ex c. quod super, de voto, in fin. vbi deciditur, virū eītem in subsidium Terræ Sanctæ, teneri vxorē remanere, nolentē secum ducere. Quod idē habetur. l. si. tit. 8. p. r. ergo idem in quacūq; alia viri professione: eūm eadem sit ratio. Sed sic existimo distinguendum. Si vir p̄ficiscatur, statim rediturus, aut nullibi notabilem morā facturus, sed ad varia negotia peragenda diuersis in locis, teneat, credo non teneri secū deferre vxorem. Quia molestū nimis esset, valdeq; impediret iter, eūm feminæ nō ita facili, ac viri possint iter agere, magnifq;

expensis opus esset: dedecetq; feminas ita peregrinari. Quare tunc vxor remanens esset irrationabiliter inuita. Si vero maritus alicubi sit diu habiturus, suppetantq; illi necessariae expensæ ad transferendam vxorem: tenebitur secum ducere. Quia tunc rationabiliter vult vxor virum suum comitari. Et in hoc casu intelligitur, d. cap. quod super.

Tertio infertur, posse virū aliquā breuē peregrinationē absq; vxoris cōsensu vouere. Cū sit caput, possitq; absq; voto illā exequi non tñ poterit lōgam peregrinationem vxorē inuita promittere. Probat, quia Deo minimē placent, quæ implenda sunt cū proximi dāno, quale est huiusmodi votū, quod in præiudiciū debiti, & habitacionis coniugalis vergit. Præterea, quia, c. ex multa, §. in tanta, de voto, cōceditur viro, vt possit absq; vxoris cōsensu vouere peregrinationē in subsidium Terræ Sanctæ, vbi Glof. verb. viri, & Abb. n. 8. dicūt esse specialissimū casum fauore Terræ Sanctæ: & vt dicemus. n. seq.) nō habet locū, quando solā esset peregrinatio, nō in subsidium, sed causa deuotionis. Ita docēt Anton. c. scripturæ. n. 3. de voto, vbi Abb. n. 8. D. Ant. 3. p. tit. c. 2. §. 1. Rō sella votū. 2. n. 8. Sylu. votū. 5. q. 1. Abul. c. 30. Num. 6. 8. Manuel. 2. to. sū. c. 90. n. 7. Angles florib. 2. p. q. vnica, de voto, ar. 7. post. ad sic. dub. 3. cōcl. 1. Aragon. 2. 2. q. 88. ar. 8. fo. 202. Quōd si obijciat, vxor tenetur sequi virū, q; si nolit, sibi imputet: ergo ipsa inuita poterit maritus exequi votum longæ peregrinationis. Dic vxorē nō teneri ad quacūq; viri sequelam, sed ad eā solā, quæ ipsius statū docet, quare nō tenetur virū peregrinationis votū exequētē comitari. Vt diximus lib. 1. disp. 41. n. 8. quare illud votū in vxoris præiudiciū est. Vxor verō nullū peregrinationis votū exequi potest renitente marito, sed opus est, vt assensum præstet. Tū, quia vxorē peregrinari dodecet, atq; ita esset in viri præiudiciū. Tūm etiā, quia in vouendi potestate nō sunt pares: eō q; vir sit caput, & vxor ipsi subsidia. (vt probauit disp. præced. n. 8. vbi etiā an votū longæ peregrinationis viri sit ipso iure irritum, dixi.) Sic docēt Abb. & Abul. ibidē. Et iuxta hoc intelligendi sunt multi Doctores absolute docētēs, virum non posse peregrinationis votū esse stringere, absq; vxoris cōsensu. Hi sunt Innoc. c. scripturæ, de voto. n. 3. vbi Hostia in Jo. 10. n. 13. Henricus. n. 7. lex final. tit. 8. p. r. debent eim intelligi, quādo est votum longæ peregrinationis, ac subinde vxori præiudicans.

Excipiendū tñ est votū in subsidium Terræ Sanctæ eūdi, potest enim vir renitente vxore illud emittere, & exequi tenetur. Habetur ex-

15

16

preffē

preffē. c. ex multa. §. in tāta, d. voto. Quia vxor potest sequi virū, q; si nequeat, iustū est, vt ad tēpus cōtinear fauore boni publici totius Ecclesiæ. Dixi, in subsidium Terræ sanctæ, Quia si peregrinatio esset solius causa deuotionis, vt nūc cōtingit, nō gauderet hoc priuilegio, sed necessaria esset vxoris cōsensu ad illud exequēdū votū. Nā text. d. c. de multa, de voto in subsidium disponit, & cū sit in præiudiciū vxoris, nō est extēdēdus: vel maxime, quia iustinetur illud præiudiciū ob fauorē boni publici, quod minimē verfat, quādo peregrinatio est solius deuotionis causa, sed sola priuata vōētis vtilitas. Ita docēt Supplem. Gabriel. 4. d. 32. q. vnica, ar. 2. concl. 7. ad fin. Greg. Lop. l. 9. verb. *Ar. à terrasalem*, tit. 8. p. 1. Palacios. 4. d. 32. disp. 2. paulō post princ. vers. porrō aut. Stuni ca. q. 3. de voto. n. 69. Manuel. 2. to. sū. c. 90. n. 8.

De vxore autē, An simile votū possit emittere, & exequi viri cōradicēte, sub iudice est. Quidā id admittūt, si nō sit iunior, ac de incōtinentia suspēda, sitq; ita diues, vt possit gentē armatā ad bellū secū ducere. Quia licēt textus nil disponat de vxore, ac militat eadē ratio in hoc casu: ita sentiūt Hosti. sum. tit. de voto. §. quis vouere possit. n. 9. Innoc. c. scripturæ, de voto, ad fi. & ibi Card. q. 14. Enrie. n. 7. Abb. d. c. ex multa. n. 9. Astēsis. 2. p. sum. lib. 8. tit. 10. ar. 2. q. 5. Abul. c. 30. Nu. q. 83. D. Ant. 3. p. tit. c. 12. §. 1. Tabien. matrim. 1. §. 1. Nau. sum. c. 12. n. 62. Gr. Lopez. l. 3. verb. *Nin la muger*, tit. 8. p. 1. Lud. Lopez. p. 1. in struct. c. 46. §. penult. Capua. p. 2. decif. lib. 2. c. 12. n. 27. At probabilius est non posse. Quia mulier eū maiori castitatis discrimine, & minori Ecclesiæ cōmodo potest peregrinari: in super debet regi à viro, atq; ita facilius tenetur ipsū sequi, quā ecōtra. Quare par nō est, vt dispositū in viro, ad vxorē extēndatur. Ita docent D. Th. 4. d. 32. q. vnica, ar. 3. ad 1. vbi Dur. q. 2. n. 8. ad 1. Palud. q. 2. ar. 3. n. 25. ad 1. & d. 38. q. 3. art. 1. n. 10. Supplem. Gabr. 4. d. 32. q. vnica, ar. 2. cōcl. 7. Sylu. votū. 5. q. 1. Lex fit. 8. p. 1. Sotus. 4. d. 32. q. vnica, ar. 3. vers. ar. verō. Vigue. lib. inst. c. 16. §. 7. vers. 10. fi. Stuni ca. q. 3. de voto. n. 70. Manuel. 2. to. sum. c. 90. n. 8.

An vxor teneatur aliqua obsequia impedere viro? Dixi lib. 6. disp. 6. n. 14. & 14.

SVMARIVM.

Vir tenetur vxorē alere nu. 19. & ibi remissio, quid, quādo dos nō soluitur, aut vxoris culpa amittitur, aut indotata ducitur vxor. Quid, quādo culpa alterutrius cōiugis, nō simul viri & vxor habitant, sed seorsum? num. 20. Quid, si quādo seorsum habitant, vir retineat dotē, aut indotatam duxerit vxorem? num. 21. Quid, si vxor à viro percussa recedat? num. 22. Quid, si culpa nō rēdas directē ad separationē? vt si

vxor heretica in carcerē perpetuum detradatur, vel vir, banitus sit, aut in irremediab. nu. 23. Quid, si in cuius culpa separatio facta est, velis cohabitare, cōtentionē dare de nō offendēdō? n. 24. & ibi, vltima culpa nocet. Quid, si neutrius cōiugis culpa fiat separatio: vt propter morbum? nu. 25. An in extrema necessitate sit præferenda vxor, parētib; filijs, ceterisq; viri cognatū? num. 26. An vir pauper teneatur vxorem, & filios alere? & vxor diues teneatur virum alere? num. 27. An vxor, & filij teneatur ex mutuo per virū pauperē ad ipsos alēdos recepto, atq; ita ex dote, aut alijs p̄p̄ijs bonis teneatur illud soluere? referunt opinio affirmans, cum suis moderationibus. num. 28.

Cōraria authoris, quāuis extēns res illo non empta. n. 29. & ibi, Quid, si vir prodigē aluerit vxorē debitum vxorem, an danda sit illi dos integre? Quid, si vir tradat famina cētū aureos tradēdos viri creditori, & illa nō tradat, sed expendat in familia sustentatione, an teneatur ipsa ex bonis proprijs soluere, si vir postea soluendo non sit? nu. 30. Vastio secūda. An cōiuges teneatur sibi mutuo alimēta præstare? Prima cōclusio. Vir tenetur vxorē alere. Cōtra ex l. penult. ff. vir in possess. legat. l. si filia. §. 1. ff. familie hercif. l. si cum dote. §. si autē. ff. soluto matrim. & latissimē prosequitur Surd. de alimen. tit. 1. tota. q. 32. Et ratio est, quia idē dōtem vxoris recipit, vt matrimonij onera sustineat, ipsi & familiaritatem præstans. l. pro oneribus. C. de iure dotium. l. dotis fructus. ff. eodem. Quādo autem dos promissa non soluitur, aut eius culpa deperditur, aut indotata ducitur à viro, an sit alendā dicam dissequenti.

Intellige tñ, quādo vxor viro cohabitatur, si enim absq; viri culpa, p̄pria temeritate ab eius consortio recedat, alenda minimē est à viro. Quia vxor debet esse in viri obsequio, c. hac imago. 33. q. 1. ac proinde si obsequiū debitum minimē præstare velit, receptura nō est alimēta sibi debita. Qui enim nō facit quōd debet, non recipit quod oportet. l. si ea. C. de condit. infert. l. Iulian. §. affinis. ff. de ad. empt. Si autē viri culpa, vt ob eius facultatē recedat vxor, alenda est. Nā eūm ipsi nō imputetur in viri obsequio non esse, sed culpa viri id tribuendū sit, perinde censendū est, ac si in viri obsequio esset. Iure ciuili. ff. de cond. & demonst. vbi cōditio habetur ac impleta, quādo deficit culpa eius, cui implēdi erat. Ita docēt Cyn. l. quōd in vxorē. n. 1. C. de negot. gest. & ibi Bald. n. 2. Sali. n. 3. idem Bald. l. 1. n. 9. C. de legat. & ibi Iason. n. 4. Alex. l. si eūm dote. §. si aff. n. 7. ff. sol. matrim. Guido de decif. 439. n. 6. Cuman. cōcl. 175. n. 3. Hippol. l. vnica. n. 6. C. de rapru virg. Tiraq. de retr. lignag. §. 10. glof. vnica. n. 14. & 16. Bertachin. in rept. litera M. verb. maritus

alere,

alere, verſ. maritus non debet: iuncto verſ. maritus rixofus. Ioan. Lup. rubr. de don. inter vir. & vxor. §. 6. n. 10. & c. per veſtras, notab. 3. in princip. n. 4. & 6. Couar. 4. decr. 2. p. c. 7. §. 5. n. 2. Gutier. q. canon. lib. 1. c. 24. num. 7. Lara. l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his. n. 34. & 35. ff. de lib. agnoſcend. Petrus Greg. Syntagm. iuris, lib. 9. c. 19. n. 4. Matienzo lib. 5. Recop. tit. 9. l. 2. glof. 1. n. 52. Calucan. alios referens. 2. p. de cif. 2. o. de contract. quæ in ordine eſt. 67. nu. 2. Peguera decif. crimin. 20. à. n. 4. Barboſa. 2. p. rubr. ff. ſolu. matrim. nu. 43. Surdus de alimentis. tit. 1. q. 32. n. 17. & ſeqq. & cit. 7. q. 16. à. n. 1. Brunorus in ſuo compendio, litera M. verb. maritus, verſ. maritus cogitur.

21 Hæc aut adeo vera ſunt, vt quâdo ſua culpa vxor recedit, vir quantum dote habeat, minimè obligetur ad ipſam alendâ. Quia vxor tenet viro dote tradere, ſic ipli obſequio eſſe, quare ſi in alterutro deſiciat, ceſſat ipſam alendi obligatione. Vt bene docet Surd. de alimēt. tit. 7. q. 16. n. 14. Et ecôtra, ſi vir in culpa ſit, tenetur vxorẽ abſq; dote duã alere. Quia ſi ſecũ habitaret, ad id teneretur (vt dicem⁹ diſp. ſeq. n. 8.) & cùm viri culpa minimè habitet, gaudebit habitatis priuilegio: vt dixi. n. præced. Atq; ita docet Ioſ. Lup. c. per veſtras, de don. inter vir. & vxor. notab. 3. in princ. n. 4. veſ. ego verò. Matie. alios referens, lib. 5. Rec. tit. 9. l. 2. gl. 1. n. 50. Barboſa. 2. p. rubr. ff. ſoluto matrim. n. 43.

22 Hinc inferitur vxorẽ à viro recedentẽ ob nimia caſtigacione, alendâ eſſe à viro, ſecus ſi moderata ſit. Quia in priori caſu, culpa viri eſt, in poſteriori autẽ, vxoris. Permiſſũ enim viro vxorẽ corrigere, moderatèq; punire. l. rei iudicata. ff. ſolu. matr. at cautè, & comiter oportet eã tradere. Talis nãq; eſt inter illos ſocietas, qualis inter patrẽ & filiũ, non cuiuſmodi inter mancipiũ, & dñm. Vt elegatè docet Lud. Viues in lib. de offi. mariti. c. de eligẽda vxore, ad ſi. Sic Lara. l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his. n. 110. ff. de lib. agnoſc. Surd. de alimēt. tit. 7. q. 16. n. 5. Exiſtimo autẽ exigi nimia caſtigacionis exceſſũ, quò fuga hæc vxoris culpa vacet, ac proinde extra viri domũ ea non obſtante ipſi debeat alimẽta. Quãuis enim vir aliquatũlã rationis limites in corrigẽda vxore excedat, nõ ecõinuò licet vxori ab eius cõfortio auferere.

23 Rogabis autẽ, quid dicendum ſit, ſi vxor ob propria culpã, vt hæreſim, in careere perpetuò includatur? Videtur enim virum ab alendi obligatione eximi. Quoniã culpa ſua extra viri cõfortiũ eſt: nec vir quãuis ob hæreſim nõ celebret diuortiũ, tenetur in eo carere illi cohabitare. Atq; ita ſub dubio, cogitandũ; relinquens ſentit Ioan. Lup. rubr. de donat. §. 64. n. 7. & affirmat Simãcas de cathol. inſti. in priori

editione. c. 16. nu. 8. Rojas ſingul. 126. Surd. de alim. tit. 7. q. 2. n. 9. Cæterum ex hoc capite, credo virũ minimè excuſari (dico ex hoc capite, nã ſi dos publicetur ob id delictũ, tenetur eò q̄ indotata maneat, necne vir ipſam alere, dicemus diſp. ſeq. nu. 10.) Quare eſto dos maneat apud virum, tenetur alere, ſi diuortiũ nõ celebretur ratione hæreſis: & ſimiliter ſi indotatã duxerit. Et ad hoc ſententiã ducor, quia culpa illa vxoris non tendit directè ad ſeparationẽ habitacionis, ſicuti cõtingit quãdo propria temeritate auſugit: vnde in ſeparacione illa, nulla vxoris culpa verſatur, ſed tãtũ in cauſa. Quis enim diceret vxorẽ, quæ culpa ſua lepra infecta eſt, licet in cauſa ſit præuiſa, ob quã iuſtè vir ab eius cõfortio recedit, alendã ab eo minimè eſſe, quaſi culpa ſua ſeorſum habitatẽ? Accedit, vxorem teneri alimenta mittere viro pauperi, ſua culpa bannito, & exulãti. (vt probauimus lib. 1. diſp. 41. nu. 13.) Idẽq; videtur dicendũ, vbi vir culpa ſua in trirremibus eſſet. Tandẽ, quia (vt dicemus. n. ſeq.) cõiũ ſua culpa recedens, ius alimentorũ recuperat, ſi pœnitentia ductus velit cohabitare: at vxor in carcere perpetuò inclufa, ſui delicti pœnitentiã agit, parataq; eſt viro cohabitare, vbi ſibi permiſſum fuerit: nõ ergo ex cohabitacionis defectu priuanda eſt alimentis. Idẽq; hanc ſententiã ſibi cõtrarius tuetur Simãcas in cathol. inſti. in 2. editione tit. 16. n. 18. & 19. Et Surd. de alimēt. tit. 7. q. 16. n. 14. quõuis in ea ſit ſententiã, vt vir non tenetur in hoc caſu alere vxorem, cõcludit tamen, ſubueniendũ eſſe illi ſecundũ regulas elemoſynæ, ne fame pereat.

24 Et ad decidendũ cuius culpa ſeparatio habitacionis cõtingat, attendẽdũ eſt ſemper ad vltimã culpã, iuxta regulã, l. illud. l. 17. ff. de periculo, & cõmodo rei vendite, ibi, *Aequum eſt poſte riorẽ morã nocere.* Quare ſi vxor, quæ culpa ſua recellerat, pœnitentiã duã ad virũ rediens nolit admitti, iam ex tũc vxoris culpa purgata in virũ trãſfunditur, tenebiturq; ipſi ſeorſum habitanti alimenta præſtare. Ita docent Glof. c. ſignificãti, verb. materia, in ſin. de diuort. vbi Hoſt. n. 2. ſuper verb. reſtitui. Ioan. And. n. 77. ſin. Anton. in ſi. Anchar. n. 7. Abbas. n. 8. Alex. de Neuo. n. 7. Cardin. n. 2. Præpoſ. n. 4. Alex. conf. 78. n. 1. lib. 5. Barboſa 2. p. rubrica. ff. ſol. matrim. n. 44. Et ecõtra, ſi ob ſeuitiam mariti vxor inculpate auſugera, virq; cautionem de ſecuritate ſufficientẽ præſtet, nec tãta ſit eius ſæuitia, quin cautione illa ſatis vxori cõſultetur, & vxor adhuc ad virũ redire renuat, nõ tenetur ex tũc ei extra confortium ſuũ exiſtẽti alimenta ſubminiſtrare. Quia vltima ea culpa vxori nocet. Sic cum Ferreto conf. 34. num. 18. docet Barboſa eodem num. 44.

Vbi

25 Vbi autẽ neutrius cõiũgis delicto ſeparatio contingit, vt ob viri furorem, vel morbuũ cõtagioſum, cuius inſectiõis periculo vxor cohabitans exponeretur, alenda vtriq; eſt vxor ſeorſum habitatis. Cùm enim culpa vacet, par nõ eſt, vt damnũ priuationis alimentorũ ſubeat. Vt bene multis relatis docet Lara. l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his. n. 36. ff. de liber. agnoſc. Barboſa. 2. p. rubr. ff. ſol. matrim. n. 43.

26 Dubitabis autẽ, in extrema indigentia cõſtitutis vxore, parentib⁹, & filijs, vel alijs mariti cognatis, cui potius tenetur vir ſubuenire? Enriqz lib. 11. de matrim. c. 8. n. 1. ait vxorem præferendã eſſe filijs, alijsq; cognatis: & refert pro ſe D. Tho. 2. 2. q. 26. art. n. quid iudicimimè dicit. Sed ſic diſtinguendũ eſt, extra caſum extremæ neceſſitatis potius tenetur vir vxori, quã parentibus ſuccurrere. Quia in ijs, quæ ad economicam rationẽ citra extremã indigentiam attinent, arctior eſt cõiũgalis vnio. Iuxta illud Gen. 2. *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit vxori ſua.* Et Matth. 19. *Itaq; iã non ſunt duo, ſed vna caro.* In extrema autẽ neceſſitate, potius parentibus eſt ſubueniendũ. Quia eſt debitum antiquius erga parentes, & ratio boni, quod eſt dilectionis obiectũ, inuenitur eminentius in parente: eſt D. Tho. eo. ar. 11. diligũtur enim parentes, vt principũ: ac proinde maior eſt eũ illis cõiũctio, quoad eſſe abſolutè, cui in extrema neceſſitate ſubuenitur. Ita videtur ſentire D. Tho. eo. ar. 11. ad 1. & docent ibi Bañes in ſine, & Aragon. ibi, ad ſin. Valentia 2. 2. diſp. 3. q. 4. puncto 5. corollario 10. vbi bene colligit ex Caiet. ea. q. 26. art. 12. filijs in extrema neceſſitate magis ſubueniendũ eſſe, quã vxori. Quia illi quoad cõiũctiõnem magis amantur, cùm ſint aliquid ſubſtantia, & pars vitæ cum parentum, vxor autem non eſt pars viri.

27 Secũda concluſio. Maritus inops nõ tenetur vxorem alere: ſicut nec tenetur filios: iuxta. l. ſi quis à liberis. §. penult. ff. de liberis agnoſc. & tradunt Bald. l. vbi adhuc. nu. 25. C. de iure dotiũ. Ioſ. Lupus. l. 61. Tau. n. 11. vbi Caſtillo. n. 2. Azebedo lib. 5. Recop. tit. 3. l. 9. n. 32. Barboſa. l. cõſtante. 25. in princip. n. 52. ff. ſolu. matr. Et ratio eſt, quia nõ tenetur vxori vltra quã facere poſſit. Et tiam, & l. maritũ. ff. ſolu. matrim. Quoniã ſi vxor diues ſit, tenetur viro inopi alimẽta præſtare. Vt probat l. ſi cùm dotem. 23. §. ſi maritus. ff. ſolu. matr. ibi, *Quid enim tã humanũ eſt, quã fortuitũ caſibus mulieris, maritũ, vel vxorẽ, viri participem eſſe?* Et ita docet Specul. tit. qui filij ſunt legit. §. vnico. n. 40. Bart. tract. de alimentis. nu. 49. & d. l. ſi cùm dotem. §. ſin autẽ. n. 6. vbi Alex.

n. 9. Ioan. Lupus. l. 61. Tau. n. 11. vbi Caſtillo n. 24. Bertachin. in reperto. litera V. verb. vxor alitur, verſ. vxor diues. Guido decif. 439. nu. 2. Lara multos referens. l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his. n. 14. ff. de liber. agnoſc. Pontanus de alimentis. c. 14. nu. 1. habetur tomo 8. traç. p. 1. Petrus Gregor. Syntagmate iuris, lib. 9. cap. 19. n. 5. Azebedo lib. 5. Recop. tit. 3. l. 9. n. 33. vbi & Matienzo glof. 4. nu. 2. Surdus de alimentis. tit. 1. q. 35. n. 6. & 7. & q. 36. num. 6. & 7. vbi nu. 9. cùm multis per eũ relatis docet, ſi bona dotalia minimè ſufficiant, teneri vxorem ex bonis paraphernalibus ea alimenta tribuere.

28 Hinc inferitur ſolutio grauiffimæ quæſtionis. An quando ſoluto matrimonio nulla viri bona ſuperſunt, tenetur vxor bonis dotalib⁹ ſoluere debita à viro contracta, ad ipſam & ſamiliam alendã? vt ad ſoluendam famulorum mercedem, domus locationem, veſtes, & cibaria familia. Et ſimiliter, an poſſint conueniri filij, teneanturq; mutuũ a patre inope acceptũ pro ipſorum alimentis, ſoluere? Eadem enim proſus eſt vtriuſq; quæſtionis decifio, & ratio: vt bene aduertit Surdus de alimēt. tit. 8. priuilegio 48. nu. 6. atq; ita omnes Doctores referendi, loquentes de vxore, aſſerentesq; teneri, id cõprobant per Doctores idẽ de filijs affirmantes. Multi Doctores (& fatiſ probabiliter) opinantur, vxorẽ teneri, & filios ad idẽ eũ alienũ ſoluendum. Ducuntur primò. Quia vbi res aliena in vtilitatẽ alicuius cõuerſa eſt, quãuis eã minimè acceptit, tenetur ſaltem in ſubſidiũ accipientis, qui non eſt ſolue do: vt cõſtat ex l. ei qui. 7. §. alioquin. C. quod eũ eo, vbi habetur aliquo in re mea contrahẽte abſq; meo mandato, teneri me ſi res in cõmodũ meũ conuertatur, & ex l. his ſolis. ff. de condi. & d. b. vbi cùm decernatur ius repetendi pecuniã cõpetere ſolũ contra recipiẽtem, nõ cõtra eos quibus proſicit: aut Glof. verb. proſicit, & ibi Salic. n. 1. Paul. nu. 2. hoc fallere in ſubſidiũ, ſi recipiens non ſit ſoluedo, & quibus proſicit, habeant ex cauſa lucratiua, ſecus ſi oneroſa: ſed quãdo maritus, aut pater inops mutuũ accepit pecuniã, ad vxorẽ, & filios alendos, pecuniã illẽ ceſſere in vtilitatẽ vxoris, & filiorũ, habetq; ea ex cauſa lucratiua, nõ autem oneroſa: ergo viro aut patre impotente ad ſoluendũ, tenetur in ſubſidiũ. Probat minor, quia pater, vel maritus inops minimè tenetur vxorẽ, aut filios alere: (vt probauit. n. præced.) ac proinde alimenta ab ipſo præſtata nõ habebant ex cauſa oneroſa, ſcilicet, tanquã ipſi debita, ſed ex cauſa lucratiua, & ex viri liberalitate: vnde & pecuniã in alimentis expenſa, dicitur cõuerſa in

vxoris,

vxoris, & filiorum utilitatem. Nam (vt bene ait Marieno lib. 5. Recop. tit. 3. l. 9. glof. 4. n. 2.) verum dicitur in vxoris, & filiorum utilitatem, quod in ipsis alendis à viro inope ad id non obligato, consumptum est. Secundo. Quoniam vbi aliquis occasione pecunie, aut rei cuiuscumque, alienæ cõsumpta, fit ditior, tenetur, quãuis pecuniam illã, aut rem apud se nõ habeat, vt cõstat ex l. 2. ff. ad l. Rhodiam, de iactu, in principio, vbi habet, si laborate naue mercium iusticiarius sit, detrimentum futurum cõmune etiam eorum, qui propter amissas aliorum res, cõsequuti sunt, vt suas merces saluas habeant: sed occasione mutui accepti à viro paupere, vxor & filij eo alimentati, sunt effecti ditiores, se enim aut proprijs bonis, aut mutuo accepto alerent, nisi pater, aut vir accepisset, pro ut nõ tenebatur, ergo viro aut patre non existente soluendo, tenetur soluere. Et confirmatur, Quia licet pater non teneatur ex mutuo filiofamilias factio: vt constat ex toto tit. ff. ad Senat. cons. Macedon. at si conuersum sit in rom. patris, videlicet, ad quã pater subministrãda alitudo erat, tenebitur vt cõstat ex l. sed Iulianus. 9. §. proinde. ff. eod. tit. Ergo quãuis vxor, & filij nõ teneantur ex mutuo per patrem, aut virum accepto ad ipsos alendos, tenebuntur tñ quando in eorum rem verum est, quia, scilicet, eo alimenta ad quã vir nõ tenebatur, emptã sunt. Tertio, ex l. 61. Tauri, hodie. l. 9. tit. 3. lib. 5. Recop. ex qua cõstat vxorem nõ teneri ex debito contracto à marito, nisi probetur verum esse in ipsius vxoris utilitate, in rebus, ad quas vir nõ tenebatur: at dñ est inops non tenetur ad alimentat ergo vxor obligatur nummos mutuo acceptos pro alimentis soluere. Tandem, quãdo vxor, aut filij sunt diuites, pater verò, aut maritus, pauper, probatur teneri. Debita cõtracta ab ipsa vxore, vel filijs, tenentur ex suis bonis soluere, at dñ pater, aut vir est inops, tenetur vxor, & filij diuites ipsam alere, & suam familiã: ergo æs alienum ad hoc contractum, est verè debitum ipsius vxoris, & filiorum, ac subinde alitudo illud soluere. Ideo hanc sententiã loquentes de filijs, tuentur Bartol. dubitans, & cogitandũ relinquit. l. his solis, sine. ff. de cõdi. & indebiti. Ang. ibi. n. 1. Iaso. n. 2. idem Iason. l. i. me, & Titu. n. 3. ff. si cert. petat. & l. i. cõ seruam. n. 1. ff. eod. tit. vbi purpuratus. n. 5. Cepola cautela 246. incipienti, quid si pater. Francic. Cremenis singulari 36. incipienti, Tu mutuaisti pecuniam. Ludouicus Roma. singulari 210. incipienti, Pater erat pauper. Et loquentes in filio, & vxore docet idem Ioan. Lup. dubitans, & relinquit cogitandũ rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 66. nu. 5. &

6. Scid omnino definitio idem Ioã. Lupus. l. 61. Tauri. n. 1. vbi Casillo. n. 23. & 24. Lara. l. si quis à liberis. §. si quis ex his. n. 115. ff. de liberis agnos. Gama. l. p. decisio 366. nu. 7. Baeza de inope debit. c. 1. n. 53. & 54. Azebe de lib. 5. Recop. tit. 3. l. 9. n. 32. & 30. 31. Mariã 20. eodem lib. 5. tit. 9. l. 3. glof. 7. n. 5. Barbofa l. si constante 23. in princip. n. 52. ff. soluto matrim. Surdus de aliment. tit. 8. priuilegio 48. n. 5. & 6. citanturq; cõmuniter pro hac sententiã, Bald. l. fin. c. ad Macedonianũ, vbi nil dicit: & Platea. l. vxorem, sine. C. de decurion. lib. 10. vbi mota hac questione nil definit, sed tantum at Bart. d. l. his solis, in simili arguere. Ad dñ Barbofa. n. 53. viro dante maiora alimenta, quãm teneretur, obligari mulierem in subsidiũ. Et retenta hac sententiã, idẽ dicendũ est, nempe teneri filios illud mutuum soluere, quãuis hereditatem paternã renficient. Vt bene aduertit Francic. Cremenis, & Baeza. n. 53. proximẽ citati. Quia obligatio hæc nõ conseruitur ex hereditariã additione, vt ita filij tãquam heredes teneantur patris debita soluere, sed eò qd mutuum illud à patre acceptũ, est verum in illorũ utilitatem, & illius occasione locupletiores facti sunt, nec bona patris ad id perfoluendũ fuerunt. Præterea, hæc sententiã tunc solũ locũ habet, quãdo pater, vel maritus tempore vtis alieni contracti, erat iã inops, secus si diues, licet enim postea facultatibus laberetur, minimẽ teneantur vxor, & filij. Quia tunc vir, aut pater tenebatur ad ea alimenta, quare vxor, & filij sibi debitũ receperunt, ac proinde non censentur effecti locupletiores, nec mutuo illud dicetur cõuersum in eorum utilitatem. Ita docent Ang. Barbofa, Surdus proximẽ citati: atq; manifestè sentiunt omnes authores huius sententiã, siquidẽ omnes loquuntur de patre, aut marito inope. Insuper hæc sententiã procedit, licet vxor, aut filij essent etiã inopes tempore mutui accepti, tenebuntur enim dñ bona habuerint, id debitũ soluere. Quoniam adhuc id mutuum in eorum celsis commodũ, & ditiores facti sunt: eum pater, aut maritus inops ad ea alimenta nõ teneretur: & ipsi aliunde ne fame perirent, quastruri essent. Ita docent in filijs loquentes, Cepola, & Ludouic. Roma proximẽ pro hac sententiã relati: & apertè colligitur ex Baeza de inope debitore. c. 1. n. 54. reddens enim rationem, cur filij hoc mutuum soluere teneantur, ait, Quia nisi pater accepisset, mutuo erant accepturi, ne fame perirent. Vbi manifestè loquitur quãuis filij tunc essent pauperes. Latum tamen discrimen inuenio etiam stando in hac sententiã, quãdo maritus tunc erat diues, ipsiq; non decerant facultates

necessariã ad alendã familiã, vel quando similiter erat pauper: & similiter dñ filijs. Nã si mater erat pauper, minimẽ tenebitur ad æs alienũ contractũ pro alendo marito, & familiã, cum ad ea alimenta nõ teneatur, nec ea omnia cesserint in suã utilitatem, sed tantum tenebitur pro rãta sibi correspondenti, & filij pro sua parte: si verò diues esset, teneatur integrè soluere. Quia tenebatur virum, filios, & familiã alere: & ita sentit Ioã. Lupus. l. 61. Tau. n. 11. loquens de matre diuite. Pari ratione filij si sint pauperes, & etiam parentes, obligabuntur ad eã solam partem, quẽ cũ ipsis consumpta est. Quia nõ tenebantur parentes alere: si verò diuites essent, & partes pauperes, teneantur ad alimẽta integra. Quia tenebatur parentes suos alere. l. si quis à liberis. §. si vel parents. & §. item rescriptũ. ff. de liberis agnos.

29 Ceterum quãuis hæc sententiã sit satis probabilis, cõtraria magis mihi placet, nepe, nec vxorem, nec filios teneri illa debita per maritum, aut patrem contracta, soluere ex suis bonis. Ad quã probandam præmitto, in viro paupere nõ esse omnino extinctã obligationem alendi vxorem, & filios, sed tantum suspensã pro inopia illã exculantis tẽporè: licet quicquid debitor ratione inopie nõ deobligatur profus ab ære alieno soluendo, sed tantum suspenditur illa obligatio, excusaturq; à solutione: dñ impotentia ratione inopie durat. Quod inde apertè constat, nõ enim dubitabit vxorẽ, & filios minimẽ teneri ad ea debita à viro inope cõtracta pro eorum alimentis, si facultates viri successu tẽporis ita augeantur, vt sit illa soluendo: at si ratione paupertatis obligatio illa profus extincta esset, facultatibus auctis minimẽ reuulseret. Obligatio enim semel extincta non reuulscit. l. cum ex causa. C. de remis. pign. Hoc præmissõ probatur sic nostra sententiã. Si Petrus quod suis satis faciat creditorib; magnũ æs alienũ constet, existimans fore, vt sit postea illud soluendo, quãuis contrariũ eueniat, nullus dicit creditores, quibus eo mutuo satisfactũ est, & in quorũ utilitate celsit, teneri posteriorib; creditoribus, qui mutuo illas pecunias dederunt Petro. Quia hi posteriores creditores nullũ cũ prioribus contractũ inire, & verè per mutuo transulere dominũ in Petrũ, & Petrus tãquam verus dñs potuit suis debitis ex eo mutuo satisfacere, quãuis ab illorum solutione ratione inopie excusaretur. Similiter ergo, quãuis maritus inops ratione impotentie eximatur, seu potius excusatur pro tũc ab onere alendi vxorem, & filios, nec teneatur, ære se alieno gra-

uare, quò huic obligationi respondeatur si verè se grauauit, & sic aluit, verã obligationẽ ratione impotentie suspensã admipleuit, nec dicitur pecunia illa cõuersa in utilitatẽ vxoris & filiorũ, ad quã pater verè non tenebatur: nec vxor, & filij verè dicentur effecti locupletiores, & ex causa lucratia recipientes, sed potius ex causa onerosã, cũ verè ipsis debitũ receperint: ac proinde illud mutuum minimẽ alitringitur soluere. Et cõfirmatur, quia licet vxor esset diues tempore mutui accepti à viro paupere, nõ tenebatur directè ad alimenta viri, & filiorũ, sed in subsidium, scilicet, viro nõ quarente aliunde pecunias, quibus necessaria suppediret: & cũ iã quæsierit, mutuo accipies, vxor ab eo onere releuata est, nec ipsi pecunia est mutuo data, nec suo nõmine recepta: non ergo illam soluere tenebitur. Secundo probatur ex l. nõ aduersus. §. C. si certũ petat. & l. eũ cui. l. 3. C. de action. & oblig. ibi: *Ei cui mutuo reddita pecunia, ad solutionẽ vtgere cõpetenti debens actione. Nã aduersus negotiatores, quos ex meritis pecunias abtulisse, tuo debitori proponis, nullã habes actionẽ.* Ex quibus textibus constat actionẽ hanc mutui repetendi, esse personalem, ac proinde cõtra solũ debitore cui datũ est, cõpetere: cum in illũ verè translatum sit dñum, ac in stat viri dñi potuerit de illo disponere. Tertio, quia vxor soluto matrimonio potest integrã dotẽ recuperare, licet vir prodigè expenderit ipsam, vltra debitũ alẽs: vt bene docent Nau. sum. Hispana. c. 28. addit. ad n. 13. c. 17. Latina. c. 17. n. 15. Manuel r. to. sum. 2. editione. c. 100. n. 7. nec audiendus est Barbofa, qui (vt n. præced. retuli) sentit teneri vxorem illa alimenta superflua ex suis bonis soluere: at vir minimẽ tenebatur illud superfluum expendere: ergo virum nõ teneri nõ transfunditur onus in vxorem, vt de suo soluat. Tandem, quia l. 60. Tauri, hodie lib. 5. Recop. tit. 9. l. 9. generaliter deciditur, mulierem lucris cõstante matrimonio acquiritis renuicentem, nõ teneri ad æs alienum cõtracte matrimonio à viro cõstatum. Et l. 61. Tau. hodie. l. 9. tit. 3. eod. lib. 5. bene ponderata fauet huic sententiã, nã in priori eius parte deciditur, vxorẽ pro viro spondentẽ nõ teneri, licet allegetur debitũ in vxoris utilitate cõuersum esse: si autẽ mutuo vtret; cõiux se obligarit, solam teneri, si in eius utilitatem celsit, vt quã cõsumptum sit in ijs, quã maritus prestare nõ tenebatur. Si ergo quando vxor se obligarit, non tenetur, licet debitũ verè in eius utilitatem celsit: pro ut intelligit eam. l. 61. Anton. Gomez ibi. n. 2. à fortiori nõ tenebitur, vbi nõ se obligauit.

Et cōfirmatur, quia in 2. p. illius. l. 61. Tauri, ubi decisum erat vxorē nō obligari, nisi mutuo cū marito se altrixerit, & tūc, solum si constet mutuū in ipsius vtilitatem cessisse: subditur: Pero si lo q se cōtrixer en proecho della, fue en las cosas q el marido le era obligado a dar, si como vestirla, darle de comer, y las otras cosas necesarias: mandamos, q por esto ella no sea obligada a cosa alguna. Tunc sic, aut hæc lex disponit dū vir est locuples, & hoc non, nil enim disponderet, cūm quicūq; fideiussor solum teneatur in subsidiū, vbi principalis debitor soluendo nō est: red vel maximē, q illa lex ius nouū continet: teste Ant. Gomez ibi. n. 2. Vel disponit vbi bona deficiūt viro ad soluendū, & tunc habetur intentū. Nec obstant argumenta cōtraria sententiæ propositæ. n. preced. Quia ex dictis constat, vxorē, & filios habere ex causa onerosa, & illud mutuū non verē dici conuersum in eorū vtilitatem. & l. 61. Tau. quā oppositi pro se adducūt, potius fauet huic sententiæ: vt proxime probaui. Et ideo hanc sententiā loquentes de filijs, tenentur Alciatus. l. si cū seruū. n. 27. ff. si cert. petatur. Decius ibi. n. 1. Additionator ad Decium, literā A. & loquens de vxore tenet idem sententio iure huius regni. l. 61. Tau. Gomez Arias. l. 59. Tau. n. 7. & loquens de vxore sustinet idem, Molina to. 2. de iust. disp. 435. §. tertiuū est: & in fortioribus terminis docet idem, Manuel. 1. to. sum. 2. editione. c. 100. n. 8. Et hanc sententiā credo esse verā, licet res empte pecunia illa mutuo accepta extent, adhuc enim vxor, & filij nō tenentur, quāuis maritus, aut pater soluēdo nō sit. Quia nulla est actio creditoribus aduersus res mutuū emptas, nec illa subiecta sūt hypothecæ pro mutuo, sed sola est actio

personalis aduersus mutuariū. Quare audiēdi minime sunt Ang. l. his solis. n. ff. de cō. dict. indeb. & Ioan. Lupus rubr. de donat. inter vir. & vxor. n. 66. vbi dicunt esse certum teneri, vbi res mutuo emptæ extarent: sed id non probant. Tandem in hoc euentu credo vxorem teneri de suo soluere, nempe, si iusta a viro tradere viri creditoribus centū, que ipsi ad hoc dedit, vxor expenderet in familiæ sustentatione, & vir non esset postea soluēdo. Quia causam dedit ne creditores debituū recuperarent. Ita docet Lud. Lopez. 1. p. in l. c. 161. §. qualis autem. vers. tandem dubitari potest. Ad ditq; id esse verū, quāuis pro gravi familiæ indigentia creditoribus nō indigentibus distulerit solutionem, vacauit enim culpa, at tenebitur de suo soluere. At hoc non credo, propter doctrinam Nau. sum. c. 17. nu. 268. quā amplectitur Molina contra alios, to. 2. de iust. disp. 350. §. de vxore eiusmodi, vbi docet vxorem non plus in summent de bonis per vsuram a viro acquisitis, in eiusq; dominiū translatis, quā sit sibi debitum ad congruam sustentationem iuxta personę qualitatem, ad nullam teneri restitutionem. Quia vir non minus debitor illi existit huius congruæ sustentationis, quā ceteris creditoribus. Sic ergo in præsentī casu, vir nō minus debebat vxori, & familiæ grauius indigētī, quām creditoribus, si ergo adhuc existente marito dño illorū nūmorū (nō enim transe dñium in creditores ante solutionem illis factam) alijs creditoribus postpositis viro eos expendat in familiæ, & sua sustentatione, cū grauius paterentur, nec vir subueniebat, de bitū sibi recuperauit, ac proinde nō tenebit de suo soluere, deficiētibus viri facultatibus.

DISPUTATIO QUINTA.

An ob dotem non solutam liceat viro negare alimēta, & cohabitationē vxori, ac proinde ipsam non traducere, ac iam traductam, domo expellere?

SVMMARIVM.

Nequit debitum coniugale negari vxori, ob dotem non solutam. num. 1.
 Essant negari alimenta vxori, dum promissa dos non soluitur. num. 2.
 Quid, sola dotis parte non soluta? num. 3.
 Quid, si dos nō ab ipsa vxore, sed ab alio promissa sit? num. 4.
 Quid, si nō soluitur, quia promittēs soluendo nō est? num. 5.
 Quid, si dote nō soluta, sit vxor in viro obsequio? An vir tunc alens possit alimenta reperere? n. 7.
 Quid, si vir in dotem vxorem ducat? nu. 8. Et quid, si vxor diues sit? num. 9.

Quid, si vxoris culpa dos pereat: vt quia ob eum hæresim publicatur? num. 10.
 An ob dotem non solutam possit vxor nō traduci, & expelli? refertur prima opinio. num. 11.
 Extenditur, vt possit expelli, licet dos promittatur ab alio. num. 12.
 Quid, si pars dotis non soluitur? num. 13.
 An post expulsiōem possit vir agere, vt sibi dos soluitur? num. 14.
 Quid, si nulla sit promissa dos, & vxor eum sit diues noli dotem consistueret? num. 15.
 Refertur opinio secūda n. 16. Et opinio aut horū, num. 17.
 Soluantur argumenta: & explicantur. cap. per

vest. de.

vestras, de donat. inter vir. & vxorem & l. finalis, C. ad Velleianum. num. 18.

An vxor possit ab habitatione expelli, quando coniuges impediti sunt ad petendū debitū? n. 19.

P Remittenda sunt conclusiones ab omnibus receptæ, & deinde proponitur, in quo versetur difficultas. Prima cōclusio. Vir minime potest debitū coniugale negare vxori, ob dotē nō solutā. Conceditur ab omnibus: & specialiter ita docent Ang. verb. dos. n. 9. vbi Sylu. q. 10. Arm. n. 10. Molina to. 2. iust. disp. 425. §. si maritus dos. Ema. Sa. sum. verb. dos. §. accepta sine dote. Et ratio est aperta. Quia obligatio reddēdi debitū, nō ex dotis traditione, sed ex ipso matrimonij cōtractu cōsurgit.

Secūda conclusio. Dote promissa non soluta, minime tenetur maritus vxori alimēta prestare. Cōclusionem hanc specialiter docet Glos. aurb. de nō eligendo secundū nubes. §. fin. verb. onera: quā omnes sequuntur: & ratio est, quoniam dos quāsi in pretium datur, vt ex eius fructibus maritus onera matrimonij sustineat, vxoremq; alit. pro oneribus. C. de iure dotiū. l. dotis fructus. ff. eodem. quare dotē minime soluta, non tenetur maritus stare cōtractū, eaq; onera sustinere. Intelligo autē, quando soluens est in mora, si enim tempus cōcessum a viro ad dotem soluendam, non dū accesserit, non potest ob solutionis defectum negare alimenta. Quia alter non est in mora, sibiq; imputare debet vir qui ea dilatione concessa se ad matrimonij onera subeunda intrinxit.

Non solū autē quādo tota dos non soluitur, vir non tenetur ad alimēta, sed etiā quādo pars dotis nō dū est soluta. Quia dū tota dos non soluitur, cōtractus fides sibi non seruatur, & ea de causa nec ipse seruare fidē tenet alimētādo vxorē. Sic Ioan. Lupus. c. per vestras, de don. inter vir. & vxor. not. 3. in princip. n. 2. vers. & hoc nō solum, & multi alij, quos refert, & sequitur Surd. de alimentis, tit. 7. q. 17. n. 3. Qui tū benē docet. n. 6. & 5. teneri tunc virū ad alimentorū partem prorsus. Cū enim eadē sit ratio partis quoad partem, quæ est totius quoad totum. l. quæ de tota. ff. de rei vindic. sicut tota dote recepta, tenetur ad integra alimenta, ita recepta parte, tenetur ad partem.

Præterea habet verū conclusio posita, siue dos promissa sit ab ipsa vxore, siue a patre ipsius, vel à quocumq; extraneo (dicitur autē in hæc extraneus, qui nō habet mulierem sub sua potestate, quicūq; ille sit. per. l. vnicā. §. accedit. vers. extraneū. C. de rei vxoria actione. Et notat Ioan. Lupus. c. per

vestras, de don. inter vir. & vxor. notab. 3. in princip. n. 2. vers. & per ista.) Quia militat eadē ratio, cūm enim nō dū solutū sit viro pretiū sustentationis, nō tenetur ad onus. Ita docet Bald. l. quod in vxorē. n. 2. C. de negot. gest. & ibi Paul. n. 4. Salicet. in fin. Ruin. cōf. 1. 44. n. 16. vol. 5. Ioan. Lupus eo. nu. 2. vers. & ita cōcludo, Pōtans de alimentis. c. 12. n. 7. habetur tom. 8. tractatū p. 1. Surd. de alimentis, tit. 7. q. 17. nu. 3. vbi alios refert.

Latū tū est discrimē, si dos promissa sit ab ipsa vxore, ipsiusve patre, aut ab extraneo. Si enim extraneus promiserit, & nō dū soluerit, indistinctē maritus non tenetur alere vxorē: si autē vxor ipsa, aut ipsius pater, quādo ratione impotentie nō soluit, non eximitur vir ab alimentandi onere, nisi dolose promississet dotē, quā nouerat se soluendo minime esse. Ratio est, quia vxor, eiusq; pater gaudent beneficio, vt cōueniri nequeat pro dote soluenda; vltra quā facere possint. (vt de vxore multis relatis probat Barbosa. l. maritū. 13. n. 57. & de patre. int. 67. & q. vterq; eo priuilegio careat, quādo dolose promisit. n. 7. ff. sol. matrim.) Ita multis relatis tradit Surdus de alimentis, tit. 7. q. 17. n. 27. 30. & 36. Quare minus cautē Enriquez lib. 11. de matrim. c. 18. n. 2. dicit non teneri virū ad vxoris alimenta, quādo foer nō vult, aut non potest dotem soluere.

Aliqui temperat predictā cōclusionē, nisi vxor dote nō soluta sit in viro obsequio: teneretur enim tūc illa alere: sicut famulū quē eūq; sibi ministrantē. Sic Abb. cōf. 85. n. 2. & 3. vol. 2. Anchar. c. per vestras, de don. inter vir. & vxor. n. 14. vbi Ioan. Lup. notab. 3. §. 1. n. 1. & alij, quos refert Surd. eo. tit. 7. q. 17. n. 38. Meritū tū ab illis discedit. n. 39. alios referens. Quia vxor tenetur & dotem, & obsequia prestare viro, quare alterū præstādo nō liberat, vt sic necessariū alenda sit. Præterea, quia authores omnes quos. n. 17. referā, censent dote non soluta vxorē alendā non esse, at minime expelli posse a consortio, & cohabitatione viri: ergo esse in consortio, & obsequio viri, nō cogit ipsi, illi alimenta prestare, dum promissa dos non soluitur.

Id tū fieri oportet cū Abbate, & Toā. Ludon. præced. allegatis, si vir alit vxorē nō dū soluta dote, nilq; protestetur, minime posse petere alimenta ab ipsa vxore, vel à dotis promissore, videtur enim affectu cōiugali facta donatio. Quod colligo ex l. si quis à liberis. §. si mater. ff. de liber. agnos. l. ibi: Nec impetrare debes ea, que exigente materno affectu in filiam tuam erogatura esset. iuncta glos. verb. materno, vbi dicitur procedere, licet non

modica

modica esset, nisi esset protestata.

8 Tertia cōclusio. Vir tenetur alere vxorē, quā absq; dōtis promissione duxit. Quia sibi imputare debet, q̄ nullā dotem exegerit, viderurq; ipsam vxoris personam pro dote accipere. Ita docent Innoc. c. per vestras, de dona. inter vir. & vxor. ad fin. & ibi Hosti. n. 6. Ioā. And. n. 8. Anto. n. 13. Abb. n. 4. Alex. de Neuo. n. 5. Præpos. n. 2. & 5. Ioā. Lup. ibi, notab. 3. in principio. n. 5. & l. 61. Tau. nu. 10. Alex. l. cū dotem. §. fin. autē. n. 8. ff. solut. matrim. Roman. cōf. 57. n. 2. Ang. verb. dos. n. 10. vbi Sylu. q. 10. Tabiena. q. 8. n. 9. Arm. n. 9. & 10. Ant. Gom. l. 33. Taur. n. 31. Bertachil. in rept. litera M. verb. marit. alere, in principio. Lara. l. si quis à liberis. §. si quis ex his. n. 21. ff. de liber. agnos. Pet. Gregor. syntagm. iuris. lib. 9. c. 19. n. 4. Simācas de cathol. infl. tit. 1. 6. n. 19. Matienzo lib. 5. Recop. tit. 1. l. 3. glof. 2. n. 2. Barbo. a. 2. p. rubricæ. ff. soluto matr. n. 43. Sordus alios referēs, de alimētis, tit. 1. q. 32. n. 11. & tit. 7. q. 19. n. 1. Molina tom. 2. de iustit. disp. 425. pag. 1130. §. si marito dos: & neminem inuenit oppositū tuentem.

9 Aliqui cōsent hoc tenere verū, licet vxor diues sit. Quia sibi imputare maritus debet, nullū de dote cōstituenda pactū inisse, nec vxor diues tenetur tunc dotē cōstituere. Ut tenent aliqui, quos retuli lib. 1. disp. 60. n. 1. Quare perinde tenetur eā alere, ac si indotata duxisset. Et ita sentiunt Lara. l. si quis à liberis. §. si quis ex his. n. 65. ff. de liber. agnos. Sord. de alimentis, tit. 7. q. 19. n. 1. & seqq. & tit. 1. q. 32. à n. 12. fateur tñ posse virum petere ab vxore illa, vt sibi dotem cōpetentem cōstituatur, q̄ si id renuat, negare alimenta: vn de cōcludit ea. q. 32. n. 15. aliud esse alere, & aliud dotē petere: si enim nolit alere, nec dotē petere, cogēt alere, in suaq; facultate erit dotē petere. Ceterum verius existimo non teneri virū ad hæc alimenta, dū vxor illa diues dotē cōstituere renuit. Ducor, quia dū mulier diues absq; dōtis promissione ducitur, viderur tacite adū de dote cōstituēda; vt probauit lib. 1. disp. 59. n. 4. & disp. 60. n. 2. Quare dū dos tacite promissa non soluitur, iustā causam vir habet denegandī alimenta. Atq; hæc partē quætur Bald. l. fin. n. 9. C. de sententia, quæ sine certa quāt. Iason. l. si donaturus. §. si quis indebita. n. 4. & seqq. ff. de cōdit. causa data. Ioā. Lup. c. per vestras, de don. inter vir. & vxor. notab. 3. §. 2. n. 1. & seqq. Gom. Arias. l. 27. Tau. n. 30. Quando autē nō ipsa mulier, sed eius pater diues esset, do tempq; cōstituere nollet, teneretur maritus, qui nil de dote pactus est, ipsam alere, liberūq; illi esset à patre dotē petere: vt bene do-

cet Molina num. præced. in fine relatus.

Dubitabis autē, quid dicendū sit, vbi vxor dotata duxta est, atq; eius delictū publicata dos est: vt ob hæresim, vel aliud crimē? Quid enim alenda esse à viro existimant, postquā ad eius consortiū cōiugale admissa est. Ducitur, quia in defectū dotis, & patrimoniij tenetur vir ex debito coniugali vxorem alere: vt tradit Abbas cōf. 85. nu. 4. vol. 2. & Ioā. Lupus. c. per vestras, de don. inter vir. & vxor. notab. 3. §. 1. n. 1. Præterea, quia tenetur alere vxorē indotatam. Atq; ita docent Ant. Gomez. l. 78. Tau. n. 6. Simancas de cathol. infl. tit. 16. n. 19. Sordus de alimēt. tit. 7. q. 21. nu. 6. & 7. Alij verō existimant nō teneri virū alere. Ita Rojas de hæresi. 2. p. n. 325. assertione 40. Ego autē, quando dos fortuito casu perijt, existimo indistinctē vxorē alenda esse à viro: propter rationē Iuriconsulti. l. si cum dotem. 23. §. si maritus. ff. solu. matrim. ibi, *Quid enim s̄ humanū est, quā fortuito casu mulieris, maritū, vel vxorē, viri participē esse?* At quando culpa vxoris publicata fuit, sic distinguem, si parentes in facultatibus sint, vt ipsam alere valeāt, tenetur quidē: virq; ab eo onere eximerur; si autem pauperes sint parentes, tenetur vir. Probat, quia vir ratione dotis soluta tenetur vxorem alere, & dū non soluitur, liber est ab ea obligatione, at quando culpa vxoris publicatur, perinde est, ac si soluta nō esset, si quidē vxoris culpa pretiū sustentationis auferatur. Nec est simile, vbi vir indotata vxorē duxit, sua enim sp̄te nullo recepto pretio se ad alimenta astrinxit. Quod autē tūc pater diues teneatur, probō, quia quāuis culpa mulieris deperditā sit dos, tenetur adhuc pater illam alere: vt multis citatis probat Molina de primog. lib. 2. c. 16. n. 24. & vbi parentes sūt pauperes, teneri virū ducor, quia in eius obsequio, & cōsortio cum sit, nec parētēs ei subuenire possint, amor cōiugalis, & hexus tā arctus petit, vt à viro alant, ne fame pereant. Insuper vtrāq; partē cōprobo, ex l. q. si nulla. 28. ff. de religiof. & sumpt. funerum: vbi dicitur, quod si vxor dote carentem, sumptibus partis sepeliēda esse, est pater soluedo non sit, nec sit aliquis vxoris hæres, expensis mariti: redditq; rationē Iuriconsulti his verbis, *Ne iniuria eius videatur vxorem eius in sepulchra relinqui.* Tandē, quia quando vxor patre caret, qui ei cōsulere possit, procedit ratio prioris sententiæ, vt in defectū dotis, & patrimoniij tenetur vir ex cōiugali viuiculi, & amoris debito, ipsi alimēta p̄tare. Quod verō vxor in carcerē perpetuū detrahatur, an sit à viro alenda: dixi disp. præced. nu. 23.

His

11 His præmissis, p̄ndus difficultatis in eo veritatur, An quando vir iuxta prædicta non tenetur vxorē alere ob dotē promissam non dū solutā, possit eā similiter non traducere, traducamq; domo expellere? Seu breuius. An sicut potest ea de causa negare illi alimēta, possit similiter cohabitationē negare? Triplicē inuenio sententiā. Prima affirmat licere viro nō traducere, traducamq; domo expellere. Ducitur primō, per textū in c. per vestras, de don. inter vir. & vxor. ibi, *Ne occasione dotis deventore vxor à viro dimissa, seu vir qui dimisit vxorem, adulterij reatū incurrat,* & l. finali. C. ad senatus consult. Velleianū, ibi, *Neq; enim ferendū est mulierem fieri indotatā, & sic à viro forsitan repelli.* Vbi Pontifex, & Iuriconsulti supponūt fas esse viro ob do tem non solutā, vxorē domo expellere: sed vel maximē, q̄ in casu. c. per vestras, ea de causa vxor expulsa fuerat, & tamē cōsultus Pōtifex nō iubet prius vxorē restitui, quā præsterit dos. Secundō, quia vir nō tenetur alimēta vxori præstare, dū minimē soluitur dos, inter quæ habitatio cōputatur. l. legatū. ff. de alimētis & cibariis. leg. 2. Tertio, quia vir sine dote nō astringitur maritoniij onera subire: ad id enim dos constituitur. L. pro oneribus. C. de iure dōtiū inter quæ illud videtur maximū, ferre leuitatem, loquacitatē, importunitatem, aliasq; mulierum molestias, quæ omnia cohabitatione negata vjtar. Tandem, quia deceptus, & non decipientibus iura omnia subueniunt: qua de causa cum vir deceptus sit in dotis promissæ solutione, merito, ac iure optimo illi potius, quā vxori subueniendum, vt possit hæc de causa simultaneā habitatiōē negare. Et ideo hæc sententiā defendunt (omitto glossam, Hosti. Ioan. Andream, Guidonem, male enim pro hac sententiā referuntur, quia de solis alimentis agunt.) Abbas cōf. 85. nu. 1. lib. 2. & c. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. nu. 4. vbi Anchar. num. 13. Præpos. num. 2. Alexan. de Neuo, num. 3. & 4. Ioan. Lupus ibi, notab. 3. in principio, nu. 2. vers. sed ego teneo, & in rubr. §. 64. nu. 16. Baldus cap. quemadmodum, num. 9. de iureiur. & l. quod in vxorem, numer. 2. capit. de negot. gest. & l. si donaturus, §. si quis indebitam. n. 1. ff. de conditione causa data, & l. de diuisione, hum. vnico. ff. solut. matrim. & l. finali. n. 9. C. de sententia, quæ sine certa quantitate, & l. finali. num. vnico. C. ad Velleianum, vbi & Barbatus

in addit. ad Baldum, verb. repellere. Salicetus. d. l. quod in vxorem, in fine. Paulus. l. infulam. §. vfrus. n. 2. ff. solut. matrimoni. & d. l. quod in vxorem, nu. 4. Alex. cōf. 56. nu. 1. vol. 4. Romanus. d. l. de diuisione, nu. 16. & cōf. 57. n. 2. vbi Mandosī, in addit. super verb. potest. Socin. reg. 258. Itam in principio. Ruinus cōf. 144. n. 1. & 16. vol. 5. Iason. §. fuerat. nu. 98. infl. de auctio. & d. l. si donaturus. §. si quis indebita. n. 2. & 3. Boer. decif. 22. num. 3. Neuzan. in Syl. nuptiali, lib. 1. §. 2. nu. 45. Montal. l. 1. verb. de rei. tit. 3. lib. 3. fori. Bald. nouellus limitans attentio iure canonico, vt id fiat præcedētī iudicio Ecclesiæ, & nō propria authoritate, de dote. p. 6. priuilegio. 43. n. 3. Ang. in sum. verb. dos. n. 9. vbi Tabien. q. 8. n. 9. Armill. n. 10. Nata cōf. 15. n. 9. lib. 1. Ferret. cōf. 34. n. 12. lib. 1. Francif. Marci. decif. 732. nu. 4. in 2. p. Gom. Arias. l. 27. Taur. n. 129. Ant. Gom. l. 33. Taur. n. 31. Pontan. de alim. c. 14. n. 7. habetur tom. 8. tradat. par. 1. Lacer. l. si quis à liberis. §. si quis ex his. n. 53. ff. de liberis agnos. Rojas epitome success. c. 33. n. 31. Gutier. allega. 11. n. 16. Petr. Gregor. syntag. iuris, lib. 9. c. 19. nu. 5. Brūnor. in suo cōpendio, litera M. verb. maritus, vers. mantus potest repellere. Emma. Sa in sum. verb. dos. §. accepta sine dote, limitans quoad expulsiōnem, vbi iam femel est traducta vxor, nisi ipsa culpa non solutionis dotis vacet.

12 Extendunt primō aliqui Doctores hæc sententiā, vt vera sit, quāuis dos promittatur, non ab ipsa vxore, sed ab extraneo. Ita Ruinus cōf. 144. n. 16. volum. 5. Salicetus. d. l. quod in vxorē, in fin. vbi Paul. nu. 4. Ioan. Lupus. d. c. per vestras, notab. 3. in principio. nu. 2. vers. & ita concludo. Et quando frater vxoris promittit, docent idem Baldus. d. l. quod in vxorem, num. 2. Pontanus de alimentis. c. 14. n. 7. Alex. de Neuo. & c. per vestras. n. 5. addens nō esse idem dicendū, si ab alio non ita coniuncto dos promissa sit, & Abb. ibi. n. 15. nō admittit, quādo extraneo promittit, nisi vir pau per sit. Sed retēta hæc prima sententiā, veri est posse expelli, licet dos promissa sit ab extraneo. Quia expulsiō hæc non est propter vxoris culpā, sed quia vir nō tenetur dote nō soluta vxorē alere. Quod verum est ea ab extraneo promissa: vt diximus. nu. 4. At si promissa sit ab vxore, vel patre eius, absq; dolo, & nō sit soluedo, quia facultatibus lapsi sunt; non poterit vxor etiam iuxta hæc sententiā repel-

A a a

li-

lire. Quia nec alimenta potest tunc denegare (vt diximus num. 5.) maritus hac de causa.

13 Secundo retenta hac sententia, similiter dicendum est posse vxorem expelli, si dotis pars soluta non sit. Quia licet tunc teneatur ad alimentorum partem (vt probauimus. nu. 5.) at quoad expulsionem non militat eadem ratio. Quia obligatio ad eam est diuidua, cohabitandi vetu' indiuidua. Præterea, quia conductor potest expelli parte pætionis nõ soluta. Ita docent Ioan. Lupus. d. c. per vestras, notab. 3. in principio. n. 2. vers. & hoc non solū. Gomez Arias. l. 7. Taur. n. 129. Lara. d. l. si quis à liberis. §. si quis ex his. nu. 54. Surdus de alimentis. tit. 7. q. 17. n. 23. & sequentibus.

14 Quamuis autem, vir ob dotem non solutam, vxorem expulerit, potest agere vt dos promissa, sibi soluarur. Quia dotē soluta paratus est ad vxoris in suū confortiū restitutionem. Sic Host. d. c. per vestras. n. 4. super vers. reciperet, & ibi Ioan. Andr. num. 1. o. Anton. nu. 7. Abb. num. 4. Alex. de Neuo num. 3. Præpos. num. 2. Ioan. Lupus ibi, in principio. num. 2. vers. ampliari possunt. Nec audien. dos est Ant. bar. ibi. n. 4. oppositum docens.

15 Si autē dos promissa minime sit, vxorē ob id non posse expelli, sicut nec eī negari possunt alimenta (iuxta dicta, num. 8.) rectē docent Raimus consl. 144. num. 16. vol. 5. Bannetus alios referens in suo cōpendio, liera. M. verb. maritus, vers. maritus alere cogitur. Quod si vxor sit diues, nolitq. dotem cōstituerē: doctores, quos retuli. n. 9. asserentes non posse vici ei negare alimēta, subinde dicent nec posse eā expellere. At Bald. Iason. Ioan. Lupus, Gomez Arias ibi citati, dicunt posse expelli, sicut & negare alimenta. Quod & retenta hac sententia verius est.

16 Secūda sententia distinguit, si vxor nõ sit traducta, dicit posse nõ traduci dotē nõ soluta: si verò traducta sit, negat posse expelli propria autoritate. Priorē partē probat argumētis primæ sententiæ: posteriore verò, per e. porro, de diuor. decidēs vxorē ad alterā propria autoritate dimitti non posse. Hæc tuer Bar. l. 1. p. 3. n. 55. ff. solut. matr. & refert pro se Syl. verb. dos. q. 10. n. 11. vbi (ni fallor) potius tenet primā sententiam. Quia ea relata, dicit, intellige quoad traductiōē, & alimēta præstanda: & paulò inferius, secus quoad debitū coniugale reddendū: vnde credo tantū voluisse,

non ob id licitū esse debiti coniugalis denegationē, & e. tunc excusetur vir à traductiōe, subiciens de expulsionē, docet Enriquez lio. 1. de matrim. c. 16. n. 3. fin. & c. 18. n. 2.

17 Tertia sententia (cui adhæreo, tanquā probabiliori) ait vxorem minime expelli posse ob dotem non solutam: & quamuis doctores, qui illam tuentur, non meminerint traductiōis, at rationes, quibus inueniuntur, æquæ probant teneri tunc virum ad illius traductiōem, ac ad iam traductiæ retentionem, probant enim adhuc illū teneri ei cohabitare: quod absq. traductiōe in viri domum, & in earetione fieri nõquit. Probatur ergo hæc sententia. Primò, quia promissam dotē minime solui, nihil ad ius cohabitandi attinet, quod nõ ex dotis solutiōe oritur, sed ab ipsa lege naturali, & ex ipso matrimonij cōtractu, sicut & obligatio reddendi debitū coniugale (vt probauit disp. præcedenti. n. 2. & 3.) ergo sicut nõ solutio dotis minime eximit virū ab obligatione reddendi debitū, ita nõ eximit ab obligatione cohabitatiōis. Secūdo, quia Christus sepator noster prohibuit Matth. 5. vxorē dimitti, excēpta fornicatiōis causa: nec hæc inter causas diuorij numeratur. c. porro, de diuor. Tertio, quia finis cohabitatiōis præcipuè nõ est, vt vxor à viro alatur, ad quod dos cōstituitur, sed vt mutua sibi obsequia præstet ad prolis generationē, & cōmodam eius educationē: qui cū dotē nõ soluta, minime cesset, subinde nõ cessabit obligatio cohabitatiōis. Quarto, quia in ceteris cōtractibus nominatis agere tantū possunt cōtrahentes, vt altera pars impleat, nõ tamē ob id resiliat: vt si vèdidi domū pecunia eredita, alterū non soluentem termino præfixo cōuenire possim, nõ tamē à vèditiōe recedere: similiter ergo vir, cui promissa dos negatur, poterit aduersus promissorē agere, vt seruet fidē, nõ tamē ei licebit pactū cohabitandi ex natura matrimonij ortū infringere. Tandē, quia nõ de sunt marito alia dotis cōsequendā remedia. Ideò hæc sententiā defendit Carol. addit. ad Alex. c. 66. n. 10. super verb. expellere, lib. 4. V. cil. in addit. ad Affl. d. decis. 284. n. 4. Couat. d. de re. 2. p. c. 17. in principio. n. 2. Bæz. de nõ melio. filii. causa dotis c. 3. n. 21. Ota. decis. Pede. 132. n. 18. Anto. Cucus. lib. 5. instit. maior. tit. 1. n. 127. Matton. lib. 5. recop. tit. 1. rubr. glo. n. 91. Surdus de alim. tit. 7. q. 17. n. 21. (licet enim

neutram partem definiat, at dicit hanc magis iuri canonico, & salutari animæ, cui cōsultandum est, cōuenire: atq. ideò hæc sententiā approbare videtur) eandē tenet Ludouicus Lopez. 2. p. inst. de mati. c. 44. ad fin. Molin. tom. 2. de iust. disp. 425. §. 6. marito dos: qui oppositam sententiam vult conciliare, & dicit tantū velle authores illos, vt possit vxor expelli quoad alimenta ei ministranda, non autem quoad cohabitatiōem, sed vtrunq. affirmant, & dicunt dotē non soluta non teneri virum ad alimenta, posseq. expellere deo vxorē. Quare hæc concordia non placet. Ex dictis inferitur, nec iudicis autoritate posse vxorem ob hanc causam expelli: vt bene docet Couar. eo. n. 2. Quia non est sufficiens expulsiōis causa.

18 Ad argumētā primæ sententiæ proposita. num. 11. respondetur. Ad primū dicit Pontificem eo. c. per vestras, non definire id licitum esse, sed supposita expulsionē, siue iniusta, respondeat ad principale quæsitum de dotis captiōe, præstada licet, nec ne. Et iuriscoñsultus ea. l. fin. non definit id licere, sed quasi per trāsnā dicit id forsan contingere posse. Ad secundū dicit concludere non teneri virum pro vxore illa conducere ampliorē domum, & suo flatu cōuenientem, sicut nec ad alimenta astringitur: at tenetur in eadem domo, quam ipse inhabitat, qualiscunq. illa sit, secum eam sociam habere. Ad tertium dicit non esse ea onera, ad quæ subiectum dos constituitur, sed tale esse onus a-

lendi, ad ea autē onera obligatur ex vi contractus coniugalis, quo vxorem indiuiduā vitam sociam sibi coniunxit. Ad quartum dicit iam iura subuenire viro decepto in eo, in quo dolum passus est, quare cum ab alendi onere eximunt: minime tamen subuenire circa cohabitatiōem. Quia non potest dari à dotis solutiōe, in qua dolum versatur.

19 Tandem dubitabis, An cum cōiuges ad debitū exactionem impediti sunt, vt ratio ne voti, aut affinitatis, vel cognationis cōtracta, liceat viro vxorem à cura sua, & domo expellere? dic breuiter, non licere. Quia Christus Matth. 5. sola fornicatiōis causa vxorem dimitti permisit: quod non potest intelligi quoad debitum coniugale: cum multi alij sine casibus sed quoad cohabitatiōem. Ita Glof. c. nolle, verb. non fraudetur. 30. q. 1. Abbas. c. si vir, sine, de cognat. spirit. & ibi Alex. de Neuo. n. 8. & melius. c. 2. n. 2. de coniug. leprof. Supplementum Gabrielis. 4. d. 42. q. 1. ar. 2. conclus. 4. Brunellus de Sponsalibus, conclus. 20. nu. 13. Quando autem ita impediti essent, vt non tantum petere, sed neutri etiam liceret petenti reddere, exilissimo teneri eos thorum separare, gratia vitandi periculi, at ab habitatiōe non posse adhuc vxorem expelli: propter rationem dictam. Quare bene Turri. c. quod deo. 33. q. 3. n. 2. dicit ob votum continentie mutuo consensu emissum eximi coniuges à redditiōe debiti, non tamen ab alijs obligationibus, & sic teneri cohabitare.

DISPUTATIO SEXTA.

An quoties peccat coniux debitum exigens, peccat similiter illud reddens, vel saltem iure possit debitum negare.

SUMMARIVM.
Referitur opinio asserens peccante exigente peccare reddentem. n. 1.
Alia opinio tradens regulam ad dignoscendū, quando illo peccante, hic non peccet: reprobat. n. 2.
Referitur alia sententia dicens prudentis arbitrio id librandum esse. n. 3.
Quoties mortalis est petitiō, peccat reddens: & si vir petat affectu fornicario, aut credēs esse impedimētum irritans matrimonium, vxor de eius valore certa tenetur reddere. n. 4.

An teneatur tunc præcepto correctionis fraterna coniux exactus auertere exigentem? nu. 5.
Quando petitiō est venialis, non peccat reddens. n. 6.
Vbi petitiō est mortalis ob circumstantiam solius petentis, vt quia mala fide petir, aut est voto castitatis adiutus, non peccat reddens, sed ad id tenetur, n. 7.
& ibi remissus, quando vterque veniat, aut alter de alterius licentia.
Si ob vitium personale amittat coniux ius exigendi, vt ob adulterium, affinitatem, au-